

УДК 004.6

Олійник Даниїла,
д-р екон. наук, професор,
головний науковий співробітник відділу економічної стратегії
Центру економічних і соціальних досліджень
Національний інститут стратегічних досліджень, м. Київ
ORCID 0000-0001-8144-6482
olijnukd@i.ua

Ніжний Даниїл,
студент Національного технічного університету
«Київський політехнічний інститут імені Ігоря Сікорського», м. Київ
ORCID 0000-0003-1220-9218
nizhnyi.danyil@lil.kpi.ua

РОЛЬ ІННОВАЦІЙ В УМОВАХ ЦИФРОВОЇ ТРАНСФОРМАЦІЇ ЕКОНОМІКИ УКРАЇНИ

В умовах цифрової економіки та викликів нової епохи інновацій зростає потреба в інтеграції науки та бізнесу та прийняття актуальних рішень в умовах війни та повоєнного відновлення України. Однією з головних цілей цифрової трансформації економіки в Україні на 2024 рік є збільшення частки ІТ у ВВП країни до 10%, одночасно створюючи сприятливі умови для інвесторів – відкритий ринок, прозору податкову та митну системи та створення нових робочих місць. Зростання частки ІТ у ВВП розглядається, у тому числі, шляхом прийняття стратегії розвитку інновацій WIN-WIN щодо створення вигод для всіх залучених сторін, впровадження проекту Мрія, який сприятиме цифровій трансформації окремих сфер для

створення доданої вартості, та проєктів з розмитнення авто в Дії та посилення прозорості в роботі митниці [1].

З метою пришвидшення відновлення економіки та цифрової трансформації Україна долучилася до Програми «Цифрова Європа» до 2027 року за доступними для України напрямками [2]:

- високопродуктивний комп'ютинг;
- штучний інтелект, дані та хмарні послуги;
- цифрові навички й використання цифрових технологій в економіці та суспільстві.

Стратегічні цілі для розвитку України як високотехнологічної цифрової держави визначені в результатах комплексного та систематизованого дослідження ринку «IT Research Ukraine 2023: Адаптивність та стійкість під час війни», що дозволить активно впроваджувати та реалізовувати масштабні дослідження IT-індустрії [3]. За результатами дослідження в Україні частка комп'ютерних послуг складає 41,5 % і є найбільшою у структурі експорту послуг, а частка IT у ВВП сягає 4,9 %.

Масштаб і темпи цифровізації розглядаються основними характеристиками економічного відновлення України що відображається у: підвищенні ефективності економічного розвитку підприємств; зміні організаційних форм шляхом обміну даними та знаннями; зменшенні граничних витрат на інновації. Таким чином, процес цифрової трансформації та інноваційного розвитку відкриває новий простір для розвитку бізнесу, покращує додану вартість продуктів і конкурентоспроможність на ринку.

Глобальна інноваційна візія України є важливим фактором трансформації України як під час війни, так і для післявоєнного відновлення й окреслює ключові напрями розвитку країни у внутрішньо- та зовнішньополітичному контекстах, які критично важливі для відбудови та підтримки процесу трансформації України, зокрема: defense-tech для забезпечення суверенітету держави; відбудова критичної інфраструктури створення «розумних міст та

громад»; впровадження сучасних medtech- та biotech-рішень; розвиток людського капіталу за сприяння технологій edtech, сприяння цифровій грамотності й STEM-освіті; розвиток інноваційного виробництва (індустріальні парки, центри підтримки підприємництва Дія.Бізнес та ін.).

Підвищення технологічного рівня економіки, її ефективності та конкурентоспроможності для забезпечення високої якості життя населення, задоволення економічних і соціальних потреб суспільства завдяки розбудові національної інноваційної екосистеми є основною метою державної політики у сфері інноваційної діяльності [4].

В Україні започатковане створення нової платформи для розвитку технологічної екосистеми UK-Ukraine TechBridge у межах проєкту Good Governance Fund «Ревіталізація бізнес-клімату в Україні», яка об'єднує потенціал української ІТ-індустрії та досвід британського технологічного сектору для запуску і реалізації масштабних спільних інноваційних проєктів, освітніх програм в ІТ та розвитку торгівлі [5].

Цифрові технології за своєю сутністю є сукупністю систематизованих правових, науково-технічних, організаційних рішень, спрямованих на застосування комп'ютерної та іншої електронно-обчислювальної техніки, програмного забезпечення та інших засобів для зменшення участі користувача інформаційно-комунікаційних систем і засобів інформатизації під час збирання, приймання, обробки, передавання інформації чи трудомісткості виконуваних операцій і одночасно представляють величезний ринок цифрової індустрії, а також платформи ефективності і конкурентоспроможності всіх інших ринків та індустрій. Цифрові технології сприяють створенню багатьох нових галузей і поступово змінюють виробничий процес інших традиційних галузей шляхом технологічної дифузії. Зокрема, це стосується таких цифрових технологій, як штучний інтелект, технологія блокчейн, хмарні обчислення, адитивне виробництво, великі дані та програми

цифрових технологій, які створюють сприятливі умови для здійснення інноваційної діяльності, реалізації інноваційного потенціалу та впровадження результатів інтелектуальної діяльності. Цифровізація як процес перетворення аналогової інформації в цифровий формат є визнаним механізмом економічного зростання завдяки здатності інноваційних технологій позитивно впливати на ефективність, результативність, вартість та якість економічної, громадської та особистої діяльності. За цих обставин різні країни та регіони надають великого значення цифровому розвитку та прагнуть побудувати глобально конкурентоспроможну цифрову економіку.

Європейська Комісія позитивно оцінює діяльність України у сфері цифрової трансформації у виконанні заходів, пов'язаних, зокрема, з інтеграцією до Єдиного цифрового ринку ЄС в рамках очікуваного отримання «цифрового безвізу» у межах Звіту про розширення [6].

Одним із шляхів прискорення цифрової трансформації та інноваційного розвитку розглядається створення Центрів цифрових інновацій в регіонах з метою подолання цифрових проблем і підвищення конкурентоспроможності. В Європі нині створена мережа Європейських центрів цифрових інновацій (EDIH), яка є рушійною силою для реалізації цілей Цифрового десятиліття ЄС до 2030 року і складається з 228 EDIH, 151 з яких отримує фінансування від Програми Європейської Комісії «Цифрова Європа», а 77 фінансуються за рахунок національних або регіональних ресурсів [7]. Завданням EDIH є підтримка компаній в загальноєвропейській мережі у вдосконаленні бізнес/виробничих процесів, продуктів або послуг за допомогою цифрових технологій шляхом: проведення технічної експертизи, надання інноваційних послуг та надання допомоги суб'єктам господарювання у вирішенні проблем з використання цифрових технологій.

Враховуючи, що одними з основних завдань державної політики у сфері інноваційної діяльності є створення найзручніших умов для

бізнесу, стартапів, науковців, інвесторів і міжнародних партнерів, створення ефективної інфраструктури у сфері інноваційної діяльності та імплементації концепції відкритих інновацій ефективним інструментом для реалізації цих завдань доцільним є створення мережі Центрів цифрових інновацій в регіонах, доступної широкому колу суб'єктів господарювання. Враховуючи обмежений ресурсний потенціал внаслідок збройної агресії російської федерації створення таких центрів доцільно спрямовувати, перш за все, на підтримку й розвиток цифрової інфраструктури для забезпечення швидкого та якісного перетворення креативних ідей в інноваційні товари та послуги, а також створення можливостей для реалізації наявного ресурсного та людського потенціалу.

Інтеграція цифрових технологій у виробничі процеси та моделі обслуговування в регіональному вимірі прискорює цифровізацію людського суспільства та спричиняє масштабні зміни в економічному розвитку, що вимагає не лише підвищення спроможності підприємств до технологічних інновацій, але й зміни інноваційної моделі суб'єктів господарювання. Обмін інноваційними технологіями в ключових секторах економіки з країнами-членами ЄС у рамках EDIH згідно Угоди про асоціацію у сфері цифрової трансформації стимулюватиме цифрову трансформацію та відновлення виробничих процесів, продуктів чи послуг в післявоєнний період.

Список використаних джерел:

1. Мішель Ш. Лідери країн ЄС ухвалили рішення про початок переговорів з Україною та Молдовою щодо вступу до Євросоюзу. 2023. URL: https://lb.ua/world/2023/12/14/589040_lideri_krain_ies_uhvalili_rishennya_pro.html

2. Міністерство цифрової трансформації. Україна долучилася до Програми «Цифрова Європа»: що це означає. *Урядовий портал*. 2022. URL: <http://surl.li/rieda>
3. It Research Ukraine. ІТ-індустрія України 2023: адаптивність та стійкість під час війни. URL: <https://itcluster.lviv.ua/projects/it-research-ukraine/>
4. Безбар'єрність для всіх: пріоритетом 2024 року стануть доступні послуги в кожній громаді. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/bezbarearnist-dlya-vsikh-prioritetom-2024-roku-stanut-dostupni-poslugi-v-kozhniy-gromadi>
5. Потужне технологічне партнерство: Україна і Велика Британія запустили UK-Ukraine TechBridge. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/potuzhne-tekhnologichne-partnerstvo-ukraina-i-velika-britaniya-zapustili-uk-ukraine-techbridge>
6. На крок ближче: Єврокомісія рекомендує розпочати перемовини про вступ України до ЄС. URL: <https://thedigital.gov.ua/news/na-krok-blizhche-evrokomisiya-rekomendue-rozpochati-peremovini-pro-vstup-ukraini-do-es>
7. Assess your company's digital readiness: take the Digital Speed Test. URL: <https://european-digital-innovation-hubs.ec.europa.eu/home>